

5^ο (από 6) Συνημμένο στο: ΣΕΕ Β. Καλοκύρη (ΠΕΚΕΣ Κρήτης, Αρ. πρ. 3458/9-12-2022)

Υλικό από την **Επιμορφωτική - Επιστημονική Ημερίδα:**
**«Διδασκαλία στα Αρχαία Ελληνικά Γυμνασίου με αξιοποίηση του
Νέου Προγράμματος Σπουδών. Μεθοδολογία και παραδείγματα
εφαρμογής.»**

Διοργάνωση:

Σ.Ε.Ε. Φιλολόγων Δρ Β. Καλοκύρη - Ομάδα Ι.Ε.Π. εκπόνησης Νέου Προγράμματος
Αρχαίων Γυμνασίου (Μ. Φουντοπούλου, Ε. Κωσταρά, Ν. Κούκης, Β. Ζήκα, Κ. Λάζου-
Μπαλτά) – Πρότυπο Γυμνάσιο Ηρακλείου Κρήτης

Συνεργασία στη διάχυση της παρακολούθησης της Ημερίδας: ΣΕΕ ΠΕ02 Δρ Στ. Ζανέκα

Παρασκευή, 2 Δεκεμβρίου 2022, στο Πρότυπο Γυμνάσιο Ηρακλείου (Αμφιθέατρο)

- επίσης δυνατότητα διαδικτυακής παρακολούθησης μέσω αίθουσας webex της ΣΕΕ Β. Καλοκύρη για Φιλολόγους Γυμνασίων και Λυκείων
- Ηρακλείου επιστημονικής αρμοδιότητας της ΣΕΕ Φιλολόγων Β. Καλοκύρη
- και Ρεθύμνου και Χανίων επιστημονικής αρμοδιότητας της ΣΕΕ Φιλολόγων Στ. Ζανέκα.

5. Καλυψώ Λάζου-Μπαλτά, Εκπρονήτρια του νέου ΠΣ στα Αρχαία Ελληνικά Γυμνασίου, Φιλολόγος, Ph.D, M.A., M.Phil., Διευθύντρια 3ου ΓΕΛ Παλαιού Φαλήρου

***Η διδασκαλία του αρχαίου δράματος σε νεοελληνική απόδοση
στη Γ' Γυμνασίου: από τη θεωρία στην πράξη***

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

«Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Προγράμματα Σπουδών
και το εκπαιδευτικό υλικό Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»

MIS: 5035543

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Στις 7.11.1896, ο τότε Υπουργός Παιδείας, Δ. Πετρίδης, υπογράφει εγκύκλιο, στην οποία αναφέρεται ότι : «η ανάγνωσις κι η διδασκαλία του δράματος πρέπει να γίνηται ούτως, ώστε να **φαντάζονται** κι οι διδάσκαλοι κι οι μαθηταί **τα δρώντα πρόσωπα επί της αρχαίας σκηνής** και να παρακολουθούν μετά προσοχής την επ' αυτής πορείαν του δράματος. Δεν πρέπει να λησμονώμεν» σημειώνει «το κύριον έργον της ερμηνείας, δηλ. την **κατάληψιν του ποιήματος ως δράματος από σκηνής διδασκομένου**. Τούτο μόνον δύναται να κινήση των μαθητών την προσοχήν και την ηδονήν...».

Η ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση από το 1974 και εξής περιόρισε τη «διδασκαλία» του αρχαίου ελληνικού δράματος σε διδακτική μεθοδολογία που μελετά και αξιολογεί το αρχαίο δράμα ως κειμενικό είδος ημιαυτόνομο από τη νεοελληνική λογοτεχνία ή/και τα αρχαία ελληνικά.

Η αντίληψη του αρχαίου ελληνικού δράματος ως θεατρικού φαινομένου επισημαίνεται:

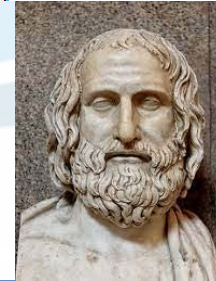
- στο Π.Σ. του 1999 (ΦΕΚ 367/13-04-1999)
- στο Π.Σ. του νέου σχολείου 2011, όπου έμφαση δίνεται στους πολυγραμματισμούς.

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Η δραματική ποίησή είναι, βέβαια, έντεχνος λόγος και στοχασμός, αλλά κυρίως είναι δράση, θεατρικό κείμενο και γι' αυτόν τον λόγο, πέρα από το παιδευτικό μήνυμα και τους προβληματισμούς που θέτει, προσφέρει τη δυνατότητα σε όλους τους μαθητές να συμμετάσχουν στην πρόσληψη του κειμένου. Τα μηνύματα του δράματος, του κατεξοχήν διαλογικού και 'θεαματικού' κειμένου της Α.Ε.Γρ., μεταφέρονται ανέκαθεν σε μεγάλο αριθμό αποδεκτών με τον λόγο των ηθοποιών, τα τραγούδια του χορού, τις ενδυμασίες, τις κινήσεις, τις χειρονομίες με τις ποικίλες εικόνες, τους θορύβους και τις σιωπές. Στη διαδικασία της δημιουργίας του, της παρουσίασης και της πρόσληψής του συμμετείχε και συμμετέχει πάντα ένα σύνολο συντελεστών, τους οποίους ενώνει η καθαρτήρια λειτουργία της δράσης και της μέθεξης σ' αυτήν.

-Παρακολουθήσουν τη δομή μιας τραγωδίας: περιπέτεια, αναγνώριση, κορύφωση και λύση.
-Αντιληφθούν τις ιδιαίτερες εκφραστικές τεχνικές της τραγωδίας, την εναλλαγή επικώνυλικών μερών, αιτιολογώντας το λειτουργικό τους ρόλο.
-Μπορούν να εντοπίσουν σκηνοθετικές λεπτομέρειες στο κείμενο του θεατρικού ποιητή, αξιοποιήσιμες στην παράστασή του.

- Να ταυτοποιούν το μελετώμενο έργο ως τραγωδία αιτιολογώντας την άποψή τους, όποτε ζητηθεί.
- Να αναγνωρίζουν το δράμα ως θεατρικό δρώμενο.
- Να μυούνται στη θεατρικότητα της μελετώμενης τραγωδίας, αναγνωρίζοντας σχετικά χαρακτηριστικά.

141499/Δ2/4-11-2021

ΦΕΚ 5261/12.11.2021 (Τεύχος Β')

- Ανανεώνει το γνωστικό αντικείμενο (Άλκηστις, Τρωάδες).
- Εμπεριέχει μία διδακτική προσέγγιση κοινή για τη διδασκαλία γενικά του αρχαίου δραματικού έργου.
- Εστιάζει στην ανάδειξη του θεατρικού χαρακτήρα του κειμενικού σώματος του αρχαίου δράματος.
- Εισηγείται θεατρικές τεχνικές που προτείνει η επιστήμη της Θεατρολογίας.
- Επιτρέπει τη διδασκαλία της κωμωδίας μέσα από την τραγωδία (Άλκηστις).
- Προτρέπει τον συνδυασμό διδακτικών μεθόδων και τεχνικών.
- Σέβεται το αρχαίο δράμα ως επίτευγμα του ανθρώπινου πνεύματος δεν το αντιμετωπίζει όμως ως ηγεμονική γνώση.

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

- Ενσωματώνει στη διδασκαλία στοιχεία της αρχαίας ελληνικής σκηνοθεσίας και θίγει ιδιαίτερα ζητήματα, όπως τα παιδιά στην αρχαία ελληνική σκηνή.
- Επισημαίνει σκηνοθετικές επιλογές της σύγχρονης πρόσληψης του έργου.
- Αντιμετωπίζει τις σκηνοθετικές προτιμήσεις ως ερμηνευτικές απόπειρες του αρχαίου δράματος.
- Αξιοποιεί λειτουργικά την παραστασιογραφία, διδάσκοντας και στοιχεία του νεοελληνικού θεάτρου (20^{ος} αιώνας και εξής).
- Χρησιμοποιεί διαφορετικές αποδόσεις του αρχαίου ελληνικού κειμένου στη νέα ελληνική, με έμφαση στις πιο πρόσφατες.
- Αντιλαμβάνεται την ελληνική γλώσσα ενιαία (παραθέματα).
- Αναγνωρίζει τη θεατρική πρόσληψη ως αφετηρία προσωπικής ανάπτυξης και εξέλιξης (theatrum mundi).

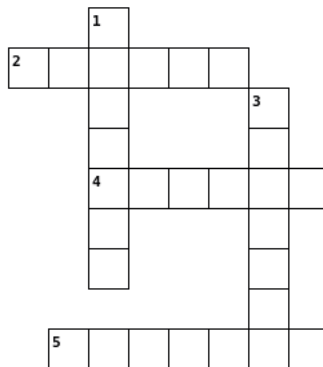
ΑΛΚΗΣΤΙΣ: υβριδικό έργο (κωμωδία- σατυρικό δράμα) – 438 π. Χ.
λαϊκά δρώμενα – ενδοοικογενειακές σχέσεις – έρωτας.

ΤΡΩΑΔΕΣ: αντιπολεμικό μένος, γυναίκες πρωταγωνίστριες, εξορία,
σκλαβιά, 415 π. Χ., Μήλος, ακρωτηριασμός Ερμών κεφαλών, κατά
των κατακτητών (Ελλήνων).

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

οὐκ ἤρκεσέ σοι μόρον
Ἄδμῆτος διακωλύσαι;
(στίχοι 32-33)

Οριζόντια

2. «Ἦταν της του γραφτό» λέει ο λαός.
4. ἤρκεσε: παράγωγο επίρρημα στα νέα ελληνικά που σημαίνει : «φτάνει»
5. «Κωλύω» σημαίνει στα νέα ελληνικά «αποτελώ

Κάθετα

1. Επίθετο αρσενικού γένους που σημαίνει : «πολυαγαπημένο» (ο όρος στην κλητική ενικού)
3. Σύνθετο επίθετο, δηλώνει αυτόν που δεν έχει πού να μείνει. Η λέξη στην ονομαστική του πληθυντικού.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

1. Ο τόπος
2. Ο χρόνος
3. Οι συνθήκες που επικρατούν
4. Οι δραματικοί χαρακτήρες και οι μεταξύ τους σχέσεις

Διάκριση ανάμεσα σε σκηνικό και δραματικό χώρο/χρόνο: πώς ο αντικειμενικός χώρος/χρόνος του θεάτρου μετατρέπεται σε σκηνή, για να φιλοξενήσει μία παράσταση – τι προϋποθέτει ως χώρο/χρόνο πλοκής το θεατρικό κείμενο.

Ο σκηνικός χώρος/χρόνος είναι επιλογή του σκηνοθέτη (πραγματικός & φανταστικός ταυτόχρονα).

Ο δραματικός χώρος/χρόνος είναι επιλογή του ποιητή.

π.χ. **Δραματικός χώρος** στην «Άλκηστη»: ανάκτορο των Φερών
Σκηνικός χώρος : πώς αυτό αποτυπώνεται σε κάθε παράσταση.

Ο δραματικός χώρος μεταβάλλεται καθώς εξελίσσεται η πλοκή του έργου:
π.χ. Στο 4^ο επεισόδιο της «Άλκηστης» η πλοκή εκτυλίσσεται στο εσωτερικό του παλατιού, ενώ στο 2^ο στα ιδιαίτερα διαμερίσματα της βασίλισσας.
Σκηνικά ωστόσο παριστάνεται χάρη στη θεατρική σύμβαση, στον ίδιο χώρο.

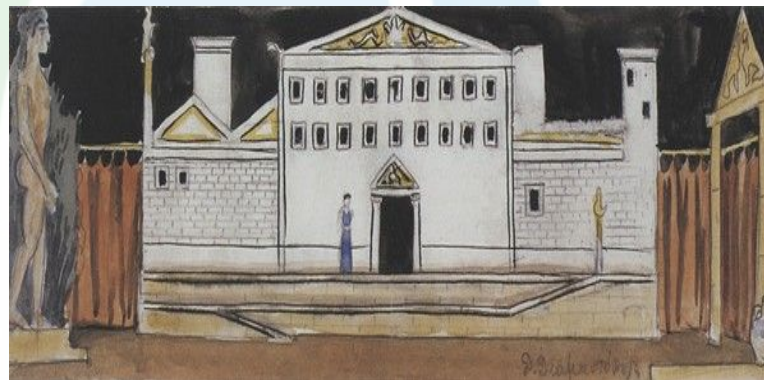

1901 Νέα Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου (Κ. Χρηστομάνος)

1934 Λαϊκή Σκηνή του Κάρολος Κουν

Max Reinhardt – Φώτος Πολίτης : Εθνικό Θέατρο

Εξπρεσιονιστικό Θέατρο- Κάρολος Κουν: Λαϊκή Σκηνή – Θέατρο Τέχνης

ΣΚΗΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ (ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ)

Εσωτερικές (εγκιβωτισμένες) στο θεατρικό κείμενο:

π.χ. Ευριπίδη: «Ελένη»: «**Να ο Νείλος** με τις όμορφες νεράιδες» (στίχος 1)

ΔΕΙΞΗ

Αρχαία ελληνική σκηνοθεσία : περιάκτοι

The screenshot shows a digital lesson plan for Euripides' 'Electra'. It includes a table of contents with a vertical timeline on the right side. The main content area contains text in Greek, including the opening line of the play: 'Να ο Νείλος με τις όμορφες νεράιδες που αντώς κι σὲ βροχή του Δία μοικεύεται τοῖς κάμπους της Ἀργίτου, ὅταν τὰ μύθρια λυγροῦν'. There are also images of a theatrical mask and a stage set.

5	Πρόλογος
5	Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ (στ. 1-2)
5	ΕΛΕΝΗ
10	Ο ΤΟΠΟΣ και οι ΑΝΤΙΠΟΙ
15	Η ΤΕΛΕΥΤΙΑ και Η ΟΥΛΙΑ
20	Ποια είναι η καταγωγή της;

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΒΩΒΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΑΙΔΙΑ

- Σιωπηλά
- Τραγουδούν λυρικά άσματα
- Δυστυχισμένα, σε κακοτυχία μεγάλη
- Ποιοι τα υποδύονται; Παιδιά; Νάνοι ηθοποιοί;
- Πώς είναι η φωνή τους;

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Αξιολογήστε τη συμπεριφορά των Ελλήνων κατακτητών της Τροίας προς τις γυναίκες αιχμάλωτες, με την παρακάτω κλίμακα διαβαθμισμένων κριτηρίων:

Οι Έλληνες κατακτητές της Τροίας :		
Απαράδεκτη	Συμπεριφέρονται ατιμωτικά και αναίσχυντα στις αιχμάλωτες πολέμου.	
Κακή	Η συμπεριφορά τους είναι οριακά ανεκτή, δεδομένου ότι εφαρμόζουν τον άγραφο κώδικα για τα θύματα πολέμου.	
Ανεκτή	Το φέρεσίμό τους είναι ουδέτερο. Κάνουν το ίδιο που θα έκαναν και οι Τρώες στις Ελληνίδες αιχμάλωτες.	
Καλή	Προσφέρουν τις αριστοκράτισσες αιχμάλωτες ως λάφυρα σε βασιλιάδες αποκλειστικά .	
Πολύ καλή	Επιδεικνύουν ενσυναίσθηση. Οι γυναίκες πηγαίνουν ως λάφυρα σε γειτονικές πόλεις, ώστε να μπορούν να συναντιούνται συχνά.	

(2' λεπτά)

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Πώς φαίνεται ότι αντιμετωπίζει ένας άντρας, ο αγγελιαφόρος των Αχαιών, την τραγική μοίρα μιας γυναίκας, της Πολυξένης;

Ποια συναισθήματα γεννά η στάση του; Πώς την αξιολογείτε;

Στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία παρατηρείται τα τελευταία χρόνια έξαρση της έμφυλης βίας εναντίον των γυναικών, που συχνά οδηγεί στη γυναικοκτονία.

Πού αποδίδεται, κατά τη γνώμη σας, το φαινόμενο αυτό;

(5' λεπτά)

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α. Σε τι θα λέγατε ότι είμαι καλός; Τι δεξιότητες έχω επιδείξει;

Β. Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι κύριοι τομείς των ενδιαφερόντων μου;

Γ. Πώς θα περιγράφατε τα προσωπικά χαρακτηριστικά μου;

Δ. Ποιες θετικές αλλαγές θεωρείτε ότι έγιναν στη ζωή μου, με την πάροδο του χρόνου, σε σχέση με τις επιλογές που έκανα στη ζωή μου;

Ε. Πώς θεωρείτε ότι θα συνεχίσω να εξελίσσομαι στο μέλλον;

Στ. Με βάση τις παραπάνω απαντήσεις σας, αν επρόκειτο να προτείνετε την ιδανική προοπτική για μένα, ποια θα ήταν αυτή;

Ο πατέρας ανήκει στα σημαντικά πρόσωπα της ζωής του παιδιού του, γιατί το βοηθά να κατανοήσει τον εαυτό του. Το παιδί βλέπει τον εαυτό του μέσα από τα μάτια του γονέα του. Στους στίχους 955-961 της εξόδου θα διαπιστώσετε ότι κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τον Άδμητο. Υποθέστε ότι είστε ο Φέρης. Ο Άδμητος, ύστερα από το τραυματικό του βίωμα, έχει απευθυνθεί σε Σύμβουλο προσωπικής ανάπτυξης και ζητά από εσάς, τον πατέρα του να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί.

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Υποθέστε τώρα ότι είστε ο Αδμητος. Συμπληρώστε τη φόρμα καταγραφής των προσωπικών σας δεδομένων.

Σημαντικοί άλλοι	Συμβουλές που έδωσαν	Τι πιστεύετε γι' αυτές;
ΦΕΡΗΣ		
ΑΛΚΗΣΤΗ		
ΧΟΡΟΣ		

Πώς βλέπετε εσείς, ως Αδμητος, τον εαυτό σας; Ποιες αποφάσεις θα πάρετε για το μέλλον σας;

ΦΕΡΗΣ 694-702	ΑΔΜΗΤΟΣ 955-959
<p>Εσύ να μην πεθάνεις αγωνίσθηκες αναίσχυντα και ζεις, αφού παρέκαμψες το πεπρωμένο σου, αυτήν σκοτώνοντας· και μου καταλογίζεις ολιγοψυχία εσύ, θρασύδειλε, ο κατώτερος και από μια γυναίκα, που πέθανε για σένα, τον πανέμορφο λεβέντη; Έξυπνη μηχανή ανακάλυψες, ποτέ να μην πεθάνεις, αν κάθε φορά πείθεις τη γυναίκα που είναι δίπλα σου για σένα να πεθαίνει. Και τολμάς εσύ, ένας δειλός, να βρίζεις τους δικούς σου, που δεν δέχτηκαν να κάνουν το ίδιο;</p>	<p>Να τον που ζει μες στην ντροπή αυτός που δεν τόλμησε να πεθάνει, αλλά από δειλία τον Αδη ξέφυγε για αντάλλαγμα στέλνοντας τη γυναίκα του· αυτός λοιπόν θέλει να λέγεται άντρας; Και μισεί επιπλέον τους γονείς του, ενώ δε δέχτηκε ο ίδιος να πεθάνει;</p>

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!